

УДК 582:635

Рудник-Іващенко О. І., Шевель Л. О.

Інститут садівництва НААНУ

вул. Садова, м. Київ, 23030, Україна

rudnik2015@ukr.net

КЛАСИФІКАЦІЯ *CALLISTEPHUS CHINENSIS* (L.) NEES ТА СОРТОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ

Велика різноманітність морфологічних і декоративних ознак викликало необхідність класифікації численних садових груп і сортів калістефусу китайського, для полегшення роботи квітникарів з визначення і опису сортів. Спроби класифікації робили давно. Найбільш повною і зручною була класифікація, розроблена Н.А. Петренко. В основу цієї класифікації покладено ознаки будови і форми куща, форма і будова суцвіть, форми квіток, а також деякі господарські властивості.

У 2006 р. в Україні виникла потреба в розробці нової методики експертної оцінки новостворених сортів на відмітність, однорідність та стабільність, в яку ввійшла розширена класифікація сортів калістефусу китайського.

За цією класифікацією весь відомий асортимент калістефусу китайського об'єднаний в три великі класи: трубчастий, перехідний та язичковий.

Класи поділені за ознакою будови суцвіть на 11 типів, які в свою чергу включають 46 сортотипів, що відрізняються один від одного не тільки будовою суцвіть, але їх формою, розміром, а також формою квіток, загальним виглядом рослин, тобто їх висотою і формою (габітусом рослин). Сорти в межах сортотипів різняться тільки забарвленням.

У класі трубчастих декоративний ефект створюють трубчасті квітки. У сортів, включених в цей клас, практично немає язичкових квіток у суцвіттях. Цей клас представлений одним типом – Трубчасті, до якого входять три сортотипи: Ліліпут, Периста і Трубчаста.

У перехідний клас включені садові групи і сорти, декоративний ефект суцвіття в яких створюють як трубчасті так і язичкові квітки. Вони можуть бути різноманітні за формою і величиною. Перехідний клас об'єднує чотири типи: прості, напівповні, віночкові та язичково-трубчасті, до яких відносяться двадцять сортотипів.

Тип Прості характеризується неповними суцвіттями, які складаються з 1-2 рядів язичкових квіток з краю кошика і великого диска з дрібних жовтих трубчастих квіток. Цей тип об'єднує 6 сортотипів: Маргарита і Зоненшайн – зрізні; Зоненкугель, Аполо, Вальдерзее і Едельвейс – обсаджувальні.

Тип Напівпрості мають більше двох рядів язичкових квіток, у центрі є багато дрібних трубчастих квіток жовтого кольору, або такого самого

кольору, як і язичкові. До цього типу відносять 6 сортотипів: Маделін і Анемоноподібні зрізні; Міньюн, Вікторія баум, Розетт і Анмут обсаджувальні.

Типу Віночкові характерні повні суцвіття, що складаються з довгих трубчастих квіток у центрі і кількох рядів язичкових з краю кошика. Трубчасті квітки такого ж кольору, як і язичкові. До цього типу відносять 6 сортотипів: Фантазія, Принцеса, Аврора і Лаплата – зрізні; Амбррія і Помпонні – обсаджувальні.

Тип Язичково-трубчасті мають повні суцвіття, напівкулясті дуже виповнені, які складаються з 3-5 рядів широких човникоподібних язичкових квіток, розташованих по краю кошика і спрямованих догори, а також з довгих трубчастих квіток у центрі, забарвлених так, як і язичкові. До цього типу відноситься один сортотип – Матадор – зрізний.

У третьому класі – язичкові – зібрані сорти, декоративний ефект суцвіття у яких створюють тільки язичкові квітки. Трубчасті квітки, дрібні і жовті, обов'язково присутні в центрі суцвіття, але під час цвітіння їх не помітно і проявляються вони тільки при відцвітанні суцвіття. Цей клас представлений шістьма типами: кучеряві, променеві, черепчасті, голчасті, напівкулясті і кулясті.

Тип Кучеряві характеризується довгими широкими язичковими квітками стрічкоподібної форми, які густо скручені. До цього типу відносяться 7 сортотипів: Страусове Перо, Каліфорнійська Велетенська, Гогенцолерн, Королева Ринку – зрізочні; Комета, Хризантомоподібна і Раннє Чудо - для обсаджування.

Тип Променеві характеризується вузькими язичковими квітками стрічкоподібної форми, які скручені в трубку. До цього типу належать три сортотипи: Художня, Радіо і Унікум – зрізні.

Типу Черепчасті характерні широкі короткі язичкові квітки, які розташовані як черепиця. До цього типу належать два сортотипи: Вікторія – універсального використання; Карликова Королівська – для обсаджування.

Тип Напівкулясті характеризується суцвіттями напівсферичної форми, які складаються з широких язичкових квіток плескатої або човникоподібної форми, спрямованих догори і загнутих всередину суцвіття. До цього типу належать 7 сортотипів: Американська Красуня, Американська Кущова, Дюшес, Півонієподібна, Трояндоподібна, Шонхейт – універсальні; Тріумф – обсаджувальний.

Тип Голчасті мають довгі вузькі язичкові квітки, стрічкоподібної форми, які скручені у трубочки і загнуті всередину у вигляді кущика. До цього типу належать три сортотипи: Голчаста, Промениста і Рів'єра – універсальні.

Типу Кулясті властиве суцвіття, яке складається з широких коротких язичкових квіток, спрямованих догори, а крайні - відігнуті назовні, формуючи кулю. До нього належить один сортотип: Кулясті – зрізні.

Сортовий асортимент калістефусу китайського значно розширився за останні роки.

Завдяки рівню декоративності та господарсько-цінним якостям у сучасному сортименті переважають універсальні сорти. Великою популярністю користуються так звані букетні сорти, які квітують так дружно і масово, що мають вигляд готового букету - на зріз беруть цілком весь кущ. На Воронізькій дослідній станції проводять селекцію сортів букетних рослин калістефусу китайського раннього строку цвітіння.

Існує велика група сортів із маленькими повними або напівповненими суцвіттями (діаметром 3-6 см), як правило вони рясно і дружно цвітуть і завдяки цьому мають дуже високий рівень декоративності.

Дуже цікавими є сорти з подвійним забарвленням язичкових квіток, з малиновим, рожевим, фіолетовим та іншим забарвленням з білими кінчиками ('Седая дама', 'Контрастер').

Серед великої різноманітності сортів калістефусу китайського виділяються культивари, у яких по мірі розпускання суцвіть забарвлення змінюється, при цьому декоративність рослин не знижується. Наприклад, у сорту 'Изменчивая голубая' (селекції Г.Е. Кристела) на початку цвітіння кошики білі, а наприкінці насичено-блакитні. У культивара 'Роза Турм' (німецької селекції) біле забарвлення переходить в бузково-рожеве, а у вітчизняного сорту 'Яблунева' (селекції Н.М. Алексеевої) в бузково-рожеве в період масового цвітіння і блідо-малинове в кінці.

Подібні рослини калістефусу китайського є і серед сортів селекції Воронізької овочевої дослідної станції. Це 'Надежда' (білі суцвіття з часом стають рожевими) і 'Зіна' (біле забарвлення змінюється на блідо-брусничне).

Весь цей асортимент здатен задовольнити будь-які самі вишукані смаки і прикрасити не лише клумби, парки, сади, міста і села, а і наше з вами життя.

УДК 002.4+[575:631.52](043.3)

Стельмах А. Ф.

Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортівивчення

Овідіопольська дор., 3, м. Одеса, 65036, Україна
stegen@ukr.net

МІЖНАРОДНИЙ КОДЕКС НОМЕНКЛАТУРИ ДЛЯ КУЛЬТУРНИХ РОСЛИН ТА БІОЛОГО-АГРОНОМІЧНА ЛІТЕРАТУРА: ПОГЛЯД ГЕНЕТИКА

Вказаний кодекс розроблено на базі прийнятого і корегованого Міжнародним ботанічним конгресом Міжнародного кодексу номенклатури водоростей, грибів та рослин. Безумовно, вимоги правил цього кодексу